སློབ་ཚན་བཅུ་དྲུག་པ། – Lesson 16
ནད/ན་ཚ་དང་འཚོ་བསྟེན་གྱི་སྐོར། – Sickness and Health

After studying this lesson, you will know:

1. the two types of reported speech – direct and indirect
2. how to report anything that you or somebody else has said, is saying or will say

DID YOU KNOW…?

རྩ་ and རྩྭ།

Tibetan doctors can identify certain diseases merely by checking the patient's རྩ (pulse, veins). For example, based on the རྩ་, a trained physician is able to analyze whether the རླུང་ (winds) in the body are in balance or out of balance.

In the case of imbalance / illness, the patient will have to consume རྩྭ་སྨན་ (Tibetan herbal medicines) which can be quite ཁ་ཏིག་ (bitter).

Moreover, the རྩྭ་སྨན་ should be taken regularly, over a long period and mostly with ཆུ་འདྲོད་འཇམ་, lukewarm water.

©2023 LRZTP

གླེང་མོལ།

སྨན་པ།	ལི་ཧྲི་ལགས། བཀྲིས་བདེ་ལེགས། ཁྱེད་རང་སྐུ་གཟུགས་བདེ་པོ་ཡིན་པས།
ལི་ཧྲི།	ང་བདེ་པོ་ཨོ་ཙམ་ཡིན། ཁ་སང་ཁྱེད་རང་ག་པར་ཕྱིན་པ་ཡིན།
སྨན་པ།	ཁེ་ས་ང་ཧྲོག་ཙམ་ན་སོང་། བྱས་ཚང་ང་ཨེམ་ཆི་བསྟེན་གར་ཕྱིན་པ་ཡིན།
ལི་ཧྲི།	ཨེམ་ཆི་སུ་རེད།
སྨན་པ།	བོད་པའི་ཨེམ་ཆི་བློ་བཟང་ལགས་རེད།
ལི་ཧྲི།	ཨ་ནི་ཁོང་གིས་ག་རེ་གསུངས་སོང་།
སྨན་པ།	ཨེམ་ཆིས་ང་ལ་ཉིན་མ་ཁ་ཤས་རིང་ལ་སྨན་ཟ་དགོས་རེད་ཟེ་གསུངས་བྱུང་།
ལི་ཧྲི།	ཨ་ལའི། ཨ་ནི་གཞན་དག་ག་རེ་གསུངས་སོང་།
སྨན་པ།	ཨེམ་ཆི་ལགས་ཀྱིས་ང་ལ་ཉིན་མ་རྟག་པར་ཁ་ལག་དང་སྨན་དེ་ཚོ་དུས་ཐོག་ལ་ཟ་དགོས་རེད་ཟེ་གསུངས་བྱུང་།
ལི་ཧྲི།	ཨེམ་ཆི་ལགས་དེ་ཡག་པོ་འདུག་གས། ང་ཡང་ཨེམ་ཆི་ཅིག་བསྟེན་གར་འགྲོ་དགོས་ཡོད།
སྨན་པ།	ཁོང་ཨེམ་ཆི་ཡག་པོ་ཅིག་འདུག རྩ་ཡག་པོ་གཟིགས་ཀྱི་འདུག ཡིན་ནའི་ཁྱེད་རང་ག་རེ་ན་གི་འདུག
ལི་ཧྲི།	དེང་སང་ང་ཁ་ལག་ཡག་པོ་ཟ་ཐུབ་ཀྱི་མི་འདུག གཅིག་བྱས་ན་ངའི་གྲོད་ཁོག་ནང་ལ་འབུ་ཡོད་ས་རེད།
སྨན་པ།	ཁྱེད་རང་གི་གྲོད་ཁོག་ནང་ལ་འབུ་ཡོད་ན་འབུ་སྨན་ཟ་དགོས་རེད། ཡིན་ནའི་དང་པོ་ཨེམ་ཆི་གཅིག་བསྟེན་ན་ཡག་ག་ཡོད་རེད།
ལི་ཧྲི།	ཡིན་དང་ཡིན། སྨན་གང་བྱུང་མང་བྱུང་བཟས་ན་ཡག་པོ་ཡོད་མ་རེད། སང་ཉིན་རང་ང་ཨེམ་ཆི་བློ་བཟང་ལགས་ཅིག་བསྟེན་གར་འགྲོ་གི་ཡིན།

©2023 LRZTP

སྨིན་པ། ཏག་ཏག་རེད། ཁོང་ལ་བོད་སྨན་དང་རྒྱ་སྨན་གཉིས་ཀ་ཡོད་རེད། ད་ཁྱེད་རང་ག་ལེར་ཕེབས། རྗེས་ལ་མཇལ་ཡོང་།

ལི་ཧྲི། ལགས་སོ། ཐུགས་རྗེ་ཆེ། རྗེས་ལ་མཇལ་ཡོང་།

ནད་/ ན་ཚ་དང་འཕྲོད་བསྟེན་གྱི་སྐོར། – Sickness and Health

ཚིག་གསར། – Vocabulary

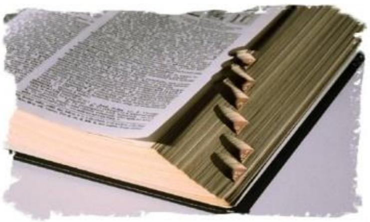

མིང་ཚིག	**Nouns**
གཟུགས་པོ།	body
སྐུ་གཟུགས།	body (H)
ལུས་པོ།	body
སྙིང་།	heart
མགོ།	head
དབུ།	head (H)
སྐྲ།	hair
དབུ་སྐྲ།	hair (H)
སོ།	tooth
ཁ།	mouth
ཞལ།	mouth, face (H)
གདོང་པ།	face
ཞལ་རས།	face (H)
ལག་པ།	hand
ཕྱག	hand (H)
རྐང་པ།	foot
ཞབས།	foot (H)
མིག	eye
སྤྱན།	eye (H)

©2023 LRZTP

ཨ་མཆོག།	ear
སྙན་མཆོག།	ear (H)
རུས་ཁོག།	bone
བྲང་ཁོག།	chest
གྲོད་ཁོག།	stomach, belly (syn: གྲོད་པ་)
གློ་བ།	lungs
པུས་མོ།	knee
ཚིགས།	joint(s)
སྒལ་པ།	back
སྨན།	medicine, drugs
རྩ་སྨན།	herbal medicine
བོད་སྨན་	Tibetan medicine
གསོལ་སྨན།	medicine (H)
སྨན་ཁང་།	hospital, clinic
འཕྲོད་བསྟེན།	health, sanitation
རིལ་བུ།	pills
གསོ་བ་རིག་པ།	medicine (the subject / the study of)
ན་ཚ།	sickness, disease (syn: ནད་)
སྙུང་གཞི།	sickness, disease (H)
ནད་པ།	sick person, patient
ཟུག།	pain
ཁྲག།	blood
མཛེ་ནད།	leprosy
བཤལ་ནད།	diarrhoea
ལ་དུག།	altitude sickness, mountain sickness
མཆིན་པའི་ན་ཚ།	liver disease
ཁྲག་ཤེད།	blood pressure
རྨ།	wound, sore, injury

བྱ་ཚིག	**Verbs**
གློ་རྒྱག་པ།	to cough (syn. གློ་ལངས་པ་) (ཐ་མི་དད་པ་)

©2023 LRZTP

གྲོད་ཁོག་བཤལ་བ།	to have diarrhoea (ཐ་མི་དད་པ་)
ན་བ།	to be sick, to be ill, to hurt, to ache (ཐ་མི་དད་པ་)
སྙུང་བ་།	to be sick, to be ill, to hurt, to ache (H) (ཐ་མི་དད་པ་)
སྐྱུག་པ་སྐྱུགས་པ།	to vomit, throw up (ཐ་མི་དད་པ་)
དྲག་པ།	to get better, to recover from a disease (ཐ་མི་དད་པ་)
དྭངས་པ་།	to recover, to get better (H) (ཐ་མི་དད་པ་)
ཚ་བ་འཕར་བ།	to have a fever (ཐ་མི་དད་པ་)
ཆམ་པ་རྒྱག་པ།	to have a cold, to have the flu (ཐ་མི་དད་པ་)
ན་ཚ་ཐོག་པ།	to be struck by a disease, to get a disease (ཐ་མི་དད་པ་)
ན་ཚ་འགོས་པ།	to be infected, to be contaminated by a disease (ཐ་མི་དད་པ་)
ཨེམ་ཆི་བསྟེན་པ།	to attend, to go and see a doctor (ཐ་དད་པ་)
བརྟག་དཔྱད་བྱེད་པ་	to examine, to investigate, to analyze (ཐ་དད་པ་)
སྨན་བཅོས་བྱེད་པ་།	to give treatment, to treat, to cure (ཐ་དད་པ་)
ཁབ་རྒྱག་པ།	to give an injection (ཐ་དད་པ་)
ཁ་གདང་བ།	to open one's mouth (ཐ་དད་པ་)
ཟུག་རྒྱག་པ།	to hurt, to ache (ཐ་མི་དད་པ་)
ངལ་གསོ་རྒྱག་པ།	to take a rest, to relax, to recover (ཐ་དད་པ་)
ཆག་པ།	to break, to be broken (invol.) (ཐ་མི་དད་པ་)
གནོད་པ།	to harm (ཐ་མི་དད་པ་)
གནོད་པ་བྱེད་པ།	to bring harm (ཐ་དད་པ་)
རྨས་པ།	to injure (ཐ་མི་དད་པ་)
རྨས་སྐྱོན་གཏོང་བ།	to injure (syn. རྨས་སྐྱོན་འཐོག་པ་) (ཐ་དད་པ་) (ཐ་མི་དད་པ་)

རྒྱན་ཚིག Adjectives

ལྗིད་པོ།	heavy, severe
ཚབས་ཆེན་པོ།	severe, acute, serious, grave
ཁ་ཏིག	bitter
དྲོད་འཇམ།	warm, lukewarm
སྡུག་ཅག	bad, ugly, tough (also spelled: སྡུག་ཆག་)
མཐོ་པོ།	high
དམའ་པོ།	low

©2023 LRZTP

བཅུད་ཆེན་པོ།	nutritious

ཚིག་གསར་གྱི་སྒྲ་བཤད། – Vocabulary with syllable explanation

མིང་ཚིག	**Nouns**
གཟུགས་པོ།	body
	གཟུགས་ = form, as in: **གཟུགས་**སྟོང་པའོ། = "Form is empty."
སྐུ་གཟུགས།	body (H)
	as in:**སྐུ་གཟུགས་**བདེ་པོ་ཡིན་པས། = "How are you? "(H))
ལུས་པོ།	body
	ལུས་ = body, as in: **ལུས་**ངག་ཡིད་གསུམ་ = the three: body, speech and mind
སྙིང་།	heart
	as in: **སྙིང་**རྗེ་པོ་ = beautiful, pretty
མགོ།	head
	མགོ་ as in: ས་**མགོ་** = head letter ས་, ལ་**མགོ་** = head letter ལ་, ར་**མགོ་** = head letter ར་
དབུ།	head (H)
སྐྲ།	hair
དབུ་སྐྲ།	hair (H)
	དབུ་(H) = མགོ་ = head; **སྐྲ་** = hair
སོ།	tooth
ཁ།	mouth
	as in: **ཁ་**ལག། = food
ཞལ།	mouth (H)
	as in: **ཞལ་**ལག། = food (H)
གདོང་པ།	face
	གདོང་ = face, as in: **གདོང་**དེབ་ = Facebook

©2023 LRZTP

ཞལ་རས། face, mouth (H)

ཞལ་ = face (H), as in: **ཞལ་**ལག = food (H)

ལག་པ། hand

as in: ཁ་**ལག** = food

ཕྱག hand (H)

as in: **ཕྱག་**དེབ་ = book (H), **ཕྱག་**སྨྱུག = pen (H) **ཕྱག་**ལས་ = work (H)

རྐང་པ། foot

as in: **རྐང་**འཁོར་ = bicycle, lit. leg wheel

ཞབས། foot (H)

as in: **ཞབས་**བྲོ་འཁྲབ་པ་ = to dance

མིག eye

as in: **མིག་**ཤེལ་ = eye glasses

སྤྱན། eye (H)

as in: **སྤྱན་**རས་གཟིགས་ = *Chenrezig, Avalokiteshvara*, the Buddha of Compassion

ཨ་མཆོག ear

as in: **ཨ་མཆོག་**གི་རྒྱན་ཆ་ = ear ornaments

སྙན་མཆོག ear (H)

སྙན་ as in: **སྙན་**པོ་ = pleasant to hear, **སྙན་**ངག = poem, poetry; **མཆོག** as in: ཨ་**མཆོག** = ear

རུས་ཁོག bone

རུས་ = bone, lineage; **ཁོག་** = interior, inside, as in: གྲོད་**ཁོག་** = stomach, སྙིང་**ཁོག་** = bravery (lit. interior of one's mind))

བྲང་ཁོག chest

བྲང་ = chest, breast; **ཁོག** = interior, inside, as in: གྲོད་**ཁོག** = stomach, སྙིང་**ཁོག** = bravery (lit. interior of one's mind)

གྲོད་ཁོག stomach, belly (syn: གྲོད་པ་)

ཁོག = interior, inside, as in: སྙིང་**ཁོག** = bravery (lit. interior of one's mind)

©2023 LRZTP

གློ་བ།	lungs as in: **གློ་རྒྱག་པ་** = to cough
པུས་མོ།	knee
ཚིགས།	joint(s) as in: **ཚིགས་**ཁེབས་ = finger-ring, or ornament worn above the wrist
སྒལ་པ།	back
སྨན།	medicine, drugs as in: **སྨན་**རྩིས་ཁང་ = Men Tsee Khang, the Institute for Medicine and Astrology in Dharamsala
རྩ་སྨན།	herbal medicine **རྩ་** = herbs, grass; **སྨན་** = medicine
བོད་སྨན།	Tibetan medicine **བོད་** = Tibet; **སྨན་** = medicine
གསོལ་སྨན།	medicine (H) **གསོལ་** = honorific marker, as in: **གསོལ་**ཇ་ = tea (H), **སྨན་** = medicine
སྨན་ཁང་།	hospital, clinic **སྨན་** = medicine; **ཁང་** = house, building, as in: འཛིན་**ཁང་** = classroom, ཟ་**ཁང་** = restaurant, དངུལ་**ཁང་** = bank
འཕྲོད་བསྟེན།	health, sanitation **འཕྲོད་** = fit, suitable; **བསྟེན་**པ་ = to rely on, attend, serve
རིལ་བུ།	pills **རིལ་** = round, ball, globule
གསོ་བ་རིག་པ།	medicine (the subject / the study of) **གསོ་བ་** = to cure, to nurture, to nourish; **རིག་པ་** = knowledge, awareness
ན་ཚ།	sickness, disease (syn: ནད་) **ན་** = sickness, as in: སྐྱེ་རྒ་**ན་**འཆིའི་སྡུག་བསྔལ་ = the sufferings of birth, old age, sickness and death

©2023 LRZTP

སྙུང་གཞི།	sickness, disease (H) **སྙུང་** = to be sick (H); **གཞི་** = basis, ground, as in: མིང་**གཞི་** = main letter
ནད་པ།	sick person, patient **ནད་** = disease, sickness; **པ་** = བདག་སྒྲ་, makes it into a person
ཟུག	pain
ཁྲག	blood as in: ཤ་**ཁྲག་**གཅིག་པ་ = same flesh and blood
མཛེ་ནད།	leprosy **མཛེ་** = leprosy; ནད་ = sickness, disease
བཤལ་ནད།	diarrhoea བཤལ་ = to cleanse; ནད་ = sickness, disease
ལ་དུག	altitude sickness, mountain sickness ལ་ = pass, mountain pass; དུག = poison, as in: འདོད་ཆགས་ཞེ་སྡང་གཏི་མུག་**དུག་**གསུམ་ = the three poisons – desire, anger and ignorance
མཆིན་པའི་ན་ཚ།	liver disease **མཆིན་པ་** = liver; **ན་ཚ་** = sickness, disease
ཁྲག་ཤེད།	blood pressure **ཁྲག** = blood; **ཤེད་** = strength, force
རྨ།	wound, sore, injury as in: **རྨ་**རྗེས་ = scar, lit: after wound
བྱ་ཚིག	**Verbs**
གློ་རྒྱག་པ།	to cough , (syn **གློ་**ལངས་པ་)(ཐ་མི་དད་པ་) **གློ་**བ་ = lungs
གྲོད་ཁོག་བཤལ་བ།	to have diarrhoea (ཐ་མི་དད་པ་) གྲོད་ཁོག = stomach, as in: **གྲོད་ཁོག་**ལྟོགས་པ་; བཤལ་བ་ = to cleanse

©2023 LRZTP

ན་བ།(སྙུང་བ་H)	to be sick, to be ill, to hurt, to ache (ཐ་མི་དད་པ་)
	ན་**བ་** as in: སྐྱེ་རྒ་**ན་**འཆི་ = birth, old age, sickness and death
	as in: **སྙུང་**གཞི་ = sickness, disease (H)
སྐྱུག་པ་སྐྱུགས་པ།	to vomit, throw up (ཐ་མི་དད་པ་)
དྲག་པ།	to get better, to recover from a disease (ཐ་མི་དད་པ་)
དྭངས་པ།	to recover, to get better (H) (ཐ་མི་དད་པ་) **དྭངས་** = clear, pure
ཚ་བ་འབར་བ།	to have a fever (ཐ་མི་དད་པ་) **ཚ་བ་** = heat, fever, as in: **ཚ་**པོ་ = hot;
	འབར་བ་ = to burn, to be burnt
ཆམ་པ་རྒྱག་པ།	to have a cold, to have the flu (ཐ་མི་དད་པ་)
	ཆམ་པ་ = cold, flu; རྒྱག་པ་ = verbalizer
ན་ཚ་ཕོག་པ།	to be struck by a disease, to get sick (ཐ་མི་དད་པ་)
	ན་ཚ་ = sickness, disease; ཕོག་པ་ = to strike, to hit
ན་ཚ་འགོས་པ།	to be infected, contaminated by a disease (ཐ་མི་དད་པ་)
	ན་ཚ་ = sickness, disease; འགོས་པ་ = to infect, to be infected, stained
ཨེམ་ཆི་བསྟེན་པ།	to go and see a doctor (ཐ་དད་པ་)
	ཨེམ་ཆི་ = doctor, physician; བསྟེན་པ་ = to see, to attend
བརྟག་དཔྱད་བྱེད་པ།	to examine, to investigate, to analyze (ཐ་དད་པ་)
	བརྟག་དཔྱད་ = analysis, investigation, probe; བྱེད་པ་ = to do
སྨན་བཅོས་བྱེད་པ།	to give treatment, to treat, to cure (ཐ་དད་པ་)
	སྨན་ = medicine; བཅོས་ = to fabricate, to make up; བྱེད་པ་ = to do
ཁབ་རྒྱག་པ།	to give an injection (ཐ་དད་པ་)
	ཁབ་ = needle, as in: རྒྱལ་**ཁབ་** = nation; རྒྱག་པ་ = to do, verbalizer
ཁ་གདང་བ།	to open one's mouth (ཐ་དད་པ་)
	to cure, restore; རྒྱག་པ་ = to do, verbalizer
ཆག་པ།	to break, to be broken (non-vol.) (ཐ་མི་དད་པ་)
གནོད་པ།	to harm, to injure (ཐ་དད་པ་)

©2023 LRZTP

རྒྱན་ཚིག	**Adjectives**
ལྗིད་པོ།	heavy, severe
	ལྗིད་ as in: **ལྗིད་**གོག་ཚ་པོ་ = heavy, weighty
ཚབས་ཆེན་པོ།	severe, acute, serious, grave
	ཚབས་ = severe, intense, strong; ཆེན་པོ་ = big, great
ཁ་ཏིག	bitter
དྲོད་འཇམ།	warm, lukewarm
	དྲོད་ = heat; **འཇམ་** = gentle, soft, as in: **འཇམ་**དཔལ་དབྱངས་ = Manjushri
སྡུག་ཅག	bad, ugly, tough (also spelled: སྡུག་ཆག)
	སྡུག = unpleasant, as in: **སྡུག་**བསྔལ་ = suffering
མཐོ་པོ།	high
	མཐོ་ = high, as in: **མཐོ་**རིམ་སློབ་གྲྭ་ = university
དམའ་པོ།	low
བཅུད་ཆེན་པོ།	nutritious
	བཅུད་ = nutrients, content, essence; ཆེན་པོ་ = big, great ཁ་ = mouth, as in: ཁ་ལག = food; གདང་བ་ = to open wide, to stretch
ཟུག་རྒྱག་པ།	to hurt, to ache (ཟ་མི་དད་པ་)
ངལ་གསོ་རྒྱག་པ།	to take a rest, to relax, to recover (ཟ་དད་པ་)
	ངལ་ = fatigue, weariness, as in: དཀའ་**ངལ་** = difficulty, struggle; གསོ་ = to cure, restore; རྒྱག་པ་ = to do, verbalizer
ཆག་པ།	to break, to be broken (non-vol.) (ཟ་མི་དད་པ་)
གནོད་པ།	to harm, to injure (ཟ་དད་པ་)

རྒྱན་ཚིག	**Adjectives**
ལྗིད་པོ།	heavy, severe
	ལྗིད་ as in: **ལྗིད་**གོག་ཚ་པོ་ = heavy, weighty
ཚབས་ཆེན་པོ།	severe, acute, serious, grave
	ཚབས་ = severe, intense, strong; ཆེན་པོ་ = big, great
ཁ་ཏིག	bitter

©2023 LRZTP

དྲོད་འཇམ།	warm, lukewarm
	དྲོད་ = heat; **འཇམ་** = gentle, soft, as in: **འཇམ་**དཔལ་དབྱངས་ = Manjushri
སྡུག་ཅག།	bad, ugly, tough (also spelled: སྡུག་ཆག)
	སྡུག = unpleasant, as in: **སྡུག་**བསྔལ་ = suffering
མཐོ་པོ།	high
	མཐོ་ = high, as in: **མཐོ་**རིམ་སློབ་གྲྭ་ = university
དམའ་པོ།	low
བཅུད་ཆེན་པོ།	nutritious, བཅུད་= nutrients, content, essence; ཆེན་པོ་= big, great

©2023 LRZTP

Reported speech

As in English, the Tibetan language distinguishes between two types of reported speech – direct and indirect (or hybrid). For example:

Direct: She told me: "You are a student."

This sentence is direct reported speech, as the words are repeated in exactly the way they were spoken. In English this is signified by quotation marks.

Indirect: She told me that I was a student.

This is indirect reported speech, as the words are *not* repeated in exactly the way they were spoken. In English this is often signified by the use of the word "that".

In Tibetan, the distinction between direct and indirect reported speech only needs to be made in certain cases. If the speech concerns the speaker or the person addressed, a distinction is required. If the speech concerns a third person, no distinction is required. For example:

She said: "Lobsang is a good person."

She said that Lobsang was a good person.

Since this speech (i.e. what she said) refers to a third person and is neither about the speaker nor about the person addressed, there is only one possible Tibetan translation for both of the above:

མོས་བློ་བཟང་མི་ཡག་པོ་ཅིག་རེད་ཟེར་ལབ་སོང་།

a) Direct reported speech

The formula:
Speaker + person addressed + ལ་ + quotation + ཟེར་ + verb "to say"

For example:

ཨ་མས་ + ཕྲུ་གུ་ཚོ་ + ལ་ + ང་ལམ་སེང་ཡོང་གི་ཡིན་ + ཟེར་ + གསུངས་སོང་།
The mother said to the children: "I will come immediately."

©2023 LRZTP

Note: The particle ཟེར་ always marks the end of a quotation. Some people pronounce this as /se/. Other speakers drop the vowel so that the sound becomes almost silent – just a little /s/ added to the last word of the quotation.

Examples of direct reported speech:

ངས་རོགས་པ་ཚོ་ལ་ང་རྒྱ་གར་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན་ཟེར་ཞུས་པ་ཡིན།
I told (my) friends: "I am going to India."

རྒན་ལགས་ཀྱིས་ང་ཚོ་ལ་དུས་ཚོད་ཏག་ཏག་ལ་ཕེབས་རོགས་གནང་ཟེར་གསུངས་སོང་།
The teacher told us: "Please come on time."

When there is an *imperative* involved, Tibetans always use direct reported speech. However, it would be fine to translate the above into English as "The teacher told them to come on time." Tibetan also uses direct reported speech for *questions*, but one could likewise translate this into English with indirect speech. For example:

སྒྲོལ་མས་ང་ལ་ཁྱེད་རང་གསུང་ཆོས་ལ་ཡོང་གི་ཡིན་པས་ཟེར་དྲིས་བྱུང་།
Dolma asked me: "Are you coming to the teaching?"
Or: Dolma asked me if I'd be coming to the teaching.

སྒྲོལ་མས་ང་ལ་ཁྱེད་རང་གསུང་ཆོས་ལ་ཡོང་ཡག་ཡིན་དང་མིན་ཟེར་སྐད་ཆ་དྲིས་བྱུང་།
Dolma asked me whether I'd be coming to the teaching.

ཟླ་བས་ཁྱེད་རང་སློབ་ཕྲུག་ཡག་པོ་ཅིག་རེད་ཟེར་གསུངས་བྱུང་།
Dawa told me: "You are a good student."

སྒྲོལ་མས་ཁོང་རང་གི་བླ་མ་ལ་དེང་སང་ང་ཉམས་ལེན་ཞེ་དྲགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཟེར་ལབ་སོང་།
Dolma told her lama: "These days I do a lot of practice."

ཁྱེད་རང་གིས་ང་ལ་ཁྱེད་རང་དགེ་རྒན་མིན་ཟེར་གསུང་གི་འདུག
You're saying to me: "You are not a teacher."

b) Indirect reported speech

In Tibetan, indirect, hybrid reported speech is used much more often than direct speech. The formula for indirect reported speech is a little more complicated. The difficulty is that the pronoun and the auxiliary do not seem to match. For example:

©2023 LRZTP

ཁོང་གིས་ང་དགེ་རྒན་མ་རེད་ཟེར་ལབ་ཀྱི་འདུག

He says that I am not a teacher.

It is perhaps easier to start with the actual quote, which in this case would be:

ཁྱེད་རང་དགེ་རྒན་**མ་རེད།**

The auxiliary **མ་རེད།** is retained, but the pronoun or person of the verb is replaced. In this case, the ཁྱེད་རང་ is replaced by **ང་**.

The same applies if the speaker is talking about him or herself. For example:

སྒྲོལ་མས་ང་ལ་སང་ཉིན་མོ་རང་གསུང་ཆོས་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན་ཟེར་གསུངས་བྱུང་།

Dolma said to me that she would go to the teaching tomorrow.

Also here, one could start out with the original quote, which would be:

ང་སང་ཉིན་གསུང་ཆོས་ལ་འགྲོ་གི་ཡིན།

This time, the pronoun **ང་** is replaced by the name of the speaker who is being quoted (Dolma), whilst the auxiliary **གི་ཡིན་** is retained.

The third case is about the person to whom one reports – in this case, Tashi. For example:

སྒྲོལ་མས་ཁྱེད་རང་མི་ཉམ་ཆུང་**རེད་**ཟེར་གསུངས་སོང་།

Dolma said that you were a humble person.

Actually, Dolma-la said:

བཀྲ་ཤིས་ལགས་མི་ཉམ་ཆུང་**རེད།**   ཁོང་མི་ཉམ་ཆུང་**རེད།**

The verb རེད། is maintained but Tashi or the pronoun ཁོང་ is replaced by ཁྱེད་རང་།

Examples of indirect reported speech:

སྤེན་པས་ང་ལས་ཀ་མང་པོ་བྱེད་ཀྱི་འདུག་ཟེ་གསུངས་སོང་།

Penpa said that I work a lot.

པ་སངས་ཀྱིས་དེང་སང་མོ་རང་ཉམས་ལེན་ཞེ་དྲགས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཟེར་ལབ་ཀྱི་འདུག

Pasang says that she does a lot of practice these days.

©2023 LRZTP

ཁོང་གིས་ང་ལ་ཞི་མི་ཡོད་མ་རེད་ཟེར་གསུང་གི་འདུག
He says that I do not have any cats.

ཕྲུ་གུ་ཚོས་རང་སྦྱོང་བྱེད་འདོད་མེད་ཟེར་ལབ་ཀྱི་འདུག
The kids say that they do not want to do (their) homework.

བཀྲ་ཤིས་ཀྱིས་ངའི་ཨ་མ་ལགས་ལ་**ང་**བོད་ལ་འགྲོ་ཡག་**རེད་**ཟེ་ལབ་སོང་།
Tashi told my mother that I was going to Tibet.

བསྟན་པས་ཡི་གེ་རག་མ་སོང་ཟེར་ལན་བརྒྱབ་སོང་།
Tenpa said that he did not get the letter.

Note: in this context, the last example could also be expressed as: **བསྟན་པ་**ལ་ཡི་གེ་རག་**མ་སོང་**ཟེར་ལན་བརྒྱབ་སོང་།
One would usually only express it this way in a situation where it is already clear that Tenpa is also the speaker, since this cannot otherwise be understood from the sentence itself. For instance, an alternative meaning could be:

བསྟན་འཛིན་གྱིས་བསྟན་པ་ལ་ཡི་གེ་རག་མ་སོང་ཟེར་ལན་བརྒྱབ་སོང་།
Tenzin replied that Tenpa had not get the letter.

c) "I've heard that...", "They say that..."

These expressions report what people say in general. This can range from unreliable gossip to substantial information with a large element of truth. The important thing here is that the speaker is not expressing his own opinion, but rather he is reporting what other people say. To express this, one uses the quote directly, followed by the particle **ཟ**. Since there might be any number of people saying what is being reported, there is often no specific speaker introduced. For example:

ཁོང་ཨེམ་ཆི་ཡག་པོ་ཞིག་རེད་ཟ།
They say that he is a good doctor.

སྤེན་པ་ལྷ་མོ་ཆང་ས་བརྒྱབ་པ་རེད་ཟ།
Apparently, they say that Penpa Lhamo got married.

རིན་པོ་ཆེ་གངས་རིན་པོ་ཆེ་ལ་ཕེབས་པ་རེད་ཟ།

©2023 LRZTP

They say that Rinpoche went to Mount Kailash.

Note: Some people use ཟེར། instead of ཟེར་ལབ་ཀྱི་འདུག. In this way, the last sentence (above) could also be translated as: He says that Rinpoche went to Mount.Kailash.

དེ་རིང་དགོང་དག་མོ་ནང་ལ་ཡོང་གི་མིན་ཟེར།
She says that she is not coming home tonight.

d) Reported speech and the Honorific

When reporting about someone for whom one generally uses the Honorific register, everything will be in the Honorific. **Note:** This is the only occasion where one uses the Honorific together with the auxiliaries གི་ཡིན་, གི་ཡོད་, etc. For example:

རིན་པོ་ཆེས་ཁོང་ལམ་སེང་ཚུར་ཕེབས་ཀྱི་ཡིན་ཟེར་གསུངས་སོང་།
Rinpoche said that he would be back immediately.

རྒན་ལགས་ཀྱིས་ཉིན་མ་རྟག་པར་ཕྱག་ལས་མང་པོ་གནང་གི་ཡོད་ཟེར་གསུང་གི་འདུག
The teacher says that he works hard every day.

ཨ་ནི་ལགས་དེས་དེང་སང་ཁོང་རང་ཐུགས་ཁྲལ་གནང་གི་མེད་ཟེར་གསུངས་བྱུང་།
The nun told me that she doesn't worry, these days.

Likewise, if the reported speech were actually spoken in the Honorific register, but concerned the person doing the reporting, one would need to change it into the non-honorific (ordinary) register. Otherwise it would sound as if one is using the Honorific register for oneself, which is of course wrong! For example, what the doctor actually said was:

ཁྱེད་རང་གསོལ་སྨན་དེ་ཚོ་ཡག་པོ་མཆོད་ན་སྐུ་གཞི་དྭངས་ཀྱི་རེད།

When reporting, all the words have to be changed into the non-honorific register:

ཁོང་གིས་ངས་སྨན་དེ་ཚོ་ཡག་པོ་བཟས་ན་ན་ཚ་དྲག་གི་རེད་ཟེར་གསུངས་བྱུང་།

So, to conclude, in the context of the Honorific, direct reported speech will not apply if the speaker reports what has been said to him / her. In the context of reporting what has been said by a person for whom ones uses the Honorific, one makes it sound as if he / she used Honorific for him / herself. It therefore cannot be direct speech either.

©2023 LRZTP